

Kulturprogram

2025-2028

Helsingborgs stads styrdokument

Aktiverande

syftar till förändring och utveckling

PROGRAM – anger långsiktiga ambitioner och viljeinriktningar

PLAN – anger konkreta åtgärder, tidsramar och ansvar

Normerande

reglerar befintlig verksamhet och vårt förhållningsätt till en given situation

POLICY – anger principer och vägledning

RIKTLINJER – anger absoluta gränser och ska-krav

Innehåll

1	Inledning	4
2	Stadens vision och övergripande ambitioner	5
3	Koppling till andra styrdokument	5
4	Kulturpolitiska utgångspunkter	6
5	Kulturen i Helsingborg	7
6	Utvecklingsområden	7
6.1	Hela Helsingborg	8
6.2	Helsingborg i världen	9
6.3	Helsingborg skapar och producerar	10
7	Konst- och kulturområden i utveckling	12
7.1	Barn och ungdomskultur	13
7.2	Bild och form	13
7.3	Film och rörlig media	14
7.4	Folkbildning	14
7.5	Gestaltad livsmiljö och offentlig konst	15
7.6	Kultur och hälsa	17
7.7	Litteratur, information och kunskap	17
7.8	Museer, arkiv och kulturarv	18
7.9	Nationella minoriteter	19
7.10	Scenkonst	19
8	Lagkrav	20
9	Ansvar och uppföljning	22

Beslutat av: Kommunfullmäktige

Datum: 15 oktober 2024, § 128

Revideras av: Kommunfullmäktige

Dokumentets giltighet: 2025-2028

Dokumentet gäller för: Alla nämnder, styrelser och förvaltningar

Dokumentansvarig: Kulturförvaltningen

1 Inledning

Kulturprogram 2025–2028 är Helsingborgs stads styrdokument för kultur. Programmet ersätter Kulturprogram 2021–2024 som styrande dokument för kulturverksamheten. Kulturprogrammet är ett stadsövergripande styrdokument som omfattar alla stadens nämnder, förvaltningar och kommunala bolag.

Det samrådsarbete som föregick tidigare kulturprogram 2021–2024, ger fortfarande ett positivt avtryck i stadens kulturutveckling. Ett omfattande och pågående utvecklingsarbete inom ramen för programmets tre prioriterade områden Hela Helsingborg, Helsingborg i världen samt Helsingborg skapar och producerar pågår med full kraft - i hela Helsingborg. Samarbeten har etablerats och fördjupats såväl internt mellan stadens verksamheter som externt med det fria kulturlivet, högskola och andra parter.

Samrådsprocessen inför framtagande av föreliggande kulturprogram 2025–2028 har visat att intentioner och prioriterade områden i Kulturprogram 2021–2024 är fortsatt relevanta även för kommande programperiod. Under 2025–2028 bygger vi vidare på den utveckling och de förflyttningar som skett på kulturområdet. Vi stärker och fördjupar våra samarbeten och vi gör det alla tillsammans.

Utvecklingen av Helsingborgs kulturliv behöver fortsatt ske i hela Helsingborg. I stad såväl som på landsbygd. I de offentligt finansierade verksamheterna, i den fristående kultursektorn, i de kulturella och kreativa branscherna och i utbildningar på alla nivåer, från förskola till högskola.

Staden har en självklar roll i att tillvarata möjligheterna och att utveckla kulturen genom fördjupad samverkan med denna mångfald av aktörer och för att detta ska kunna ske i alla delar av kommunen.

För att säkerställa att FN:s barnkonvention beaktas vid genomförande av Kulturprogram 2025-2028 har programmet genomgått en barnkonsekvensanalys. Bedömningen är att utvecklingsinsatser i linje med kulturprogrammets prioriterade områden och viljeinriktningar bidrar till barnets bästa och efterlevnaden av barnkonventionen i stadens arbete.

I programmet används båda begreppen konst och kultur. Med konst menar vi här i första hand uttryck och verksamheter inom konstarterna litteratur, musik, scenkonst, bild och form samt film och rörlig media. Med kultur menar vi även kulturarv, verksamheter som bibliotek och folkbildning, aktiviteter och branscher som ligger nära konstarterna (som design, hantverk, arkitektur), populärkulturella uttryck och verksamheter och människors eget skapande inom dessa områden.

När det står "vi" och "våra" i texten avses Helsingborgs stads hela organisation.

2 Stadens vision och övergripande ambitioner

Kulturprogrammets övergripande ambitioner utgår från visionen om Helsingborg 2035. År 2035 ska Helsingborg vara en skapande, pulserande, gemensam, global och balanserad stad. Dessa fem perspektiv har samtliga stor betydelse för kulturområdets utveckling. Stadens målbild 2027 utgör en hållplats på vägen och lyder "Tillsammans gör vi Helsingborg till en av de bästa städerna att leva och verka i år 2027. Vi når målbilden med hjälp av samspel och innovation".

Detta ger en samlad och gemensam riktning för alla nämnder och bolag. För att nå målbilden finns fyra inriktningar; Helsingborg ska öka innovationskraften för att säkra en effektiv välfärd, upplevas tryggt och säkert, ha en hög sysselsättning där fler kommer i arbete samt vara en stad med hög livskvalitet som siktar på klimatneutralitet 2030.

Kulturpolitiken och Helsingborgs kulturverksamheter står nära dessa inriktningar och bidrar i form av innovationsarbete, internationellt samarbete och branschutveckling. Kunskap och trygghet stärks genom möten och utbyten i bostadsområden och lokalsamhällen, med en offentlig närvaro och lokalt engagemang. Inom kultursektorn är kunskapsförmedling, folkbildning, inspiration och cirkularitet centrala begrepp i vår publika verksamhet. Vi vill inspirera våra invånare till agerande och eftertanke. I detta har vi höga ambitioner.

3 Koppling till andra styrdokument

Utöver Helsingborgs stads Vision 2035 relaterar Kulturprogrammet till de lagar, riktlinjer och styrdokument på lokal, regional, nationell och internationell nivå som påverkar kulturområdet och offentlig verksamhet (se avsnitt 8).

Det finns ett flertal stadsövergripande styrdokument som delar uppgifter med Kulturprogrammet i frågor om invånarnas behov och stadens utveckling. Vi tänker här särskilt på stadens arbete med översiktsplaner, Mark- och boendeprogrammet, Äldreomsorgsprogrammet, Biblioteksplanen, Plan för lika möjligheter samt Programmet för Helsingborgs stads arbete med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter.

Kulturprogrammet och stadens Livskvalitetsprogram har många beröringspunkter och gemensamma intressen. Våra kulturverksamheter bevarar, förstärker och förmedlar kunskaper inom ekologi och hållbarhet. Våra kulturmiljöer utgör i sig viktiga resurser både vad gäller miljömässig och social hållbarhet. Agenda 2030 har ett stort genomslag i Livskvalitetsprogrammet och påvisar tydligt hur kultur och kulturarv är en del av det långsiktiga och hållbara samhällsbyggandet.

4 Kulturpolitiska utgångspunkter

De nationella målen för kulturpolitiken slår fast att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet samt att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. Dessa mål är bärande också för kulturpolitiken i Helsingborg. För att underlätta att nå detta behöver stadens arbete också ta sin utgångspunkt i att främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor. Av stor vikt är också kvalitet och konstnärlig förnyelse, ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas, internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan samt att särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur. Liksom i den nationella kulturpolitiken är en central princip att kulturen tillåts verka fritt utan politisk styrning av det konstnärliga innehållet. Offentliga medel och resurser till kultur ska fördelas öppet och transparent - på ett sätt som borgar för kvalitet och som säkerställer konstens och kulturens frihet.

Helsingborg vill också vara en kraft i den viktiga regionala utvecklingen med siktet inställt på ett rikt skånskt kulturliv, dynamiskt och av hög kvalitet med både bredd och spets. Där fler ska ha förutsättningar att delta i och ta del av konst och kultur på lika villkor med hög kvalitet.

För oss i Helsingborg betyder detta en livaktig demokrati där kulturen är en central utgångspunkt. Den ger oss tillfällen till kunskap, bildning, personlig utveckling och skapande. Den ger oss möjlighet att uttrycka oss, utmana och väcka debatt. Kulturens mötesplatser erbjuder betydelsefulla arenor för möten och demokratiska samtal. En hållbar och utbredd samhällsstruktur med ett rikt kulturliv, föreningsliv och ideellt engagemang utgör ett kitt i samhället som bidrar till sammanhållning, gemenskap och trygghet.

Kulturpolitiken är dock bred och omfattar i sitt samspel med andra samhällsområden också nyttoaspekter, helt nödvändiga för vårt samhälles utveckling. Kultur kan främja vår hälsa och livskvalitet. Den bidrar såväl till attraktiva boendemiljöer och besöksmål som till arbeten och hållbar tillväxt. Den kreativitet och innovationskraft som finns inom kultursektorn främjar hållbar utveckling och nyskapande lösningar även inom andra samhällsområden.

För att också dra nytta av kulturens kraft i samhällsbygget krävs att konsten och kulturen, inklusive våra kulturmiljöer, tar en aktiv och självklar plats i stadens samhällsplanering. Detta ansvar delas av alla förvaltningar och kommunala bolag. Genom samarbete med andra politikområden skapar kulturpolitiken drivkraften för hållbara livsmiljöer ur såväl ett ekonomiskt och socialt som miljömässigt perspektiv.

5 Kulturen i Helsingborg

De offentligt ägda och finansierade kulturverksamheterna i Helsingborg bedrivs inom ramen för två olika organisationer och driftsformer, kulturnämnden respektive det kommunala bolaget Helsingborg Arena & Scen AB.

I kulturnämndens reglemente slås fast att nämnden har ett samlat och övergripande ansvar för stadens kulturpolitik och den strategiska kulturutvecklingen. Kulturnämndens uppdrag är att utveckla och främja kulturupplevelser, kunskap och bildning som bidrar till nya insikter, reflektion och god livskvalitet. Barn och unga är en prioriterad målgrupp. I kulturnämndens ansvarsområde ingår BoostHBG (ett resurscentrum för utövare inom de audiovisuella produktionsbranscherna), verksamheterna Helsingborgs museum (med Kulturmagasinet, Fredriksdal museer och trädgårdar Kärnan, Pålsjö mölla och Möllebacken), Helsingborgs kulturskola, Helsingborgs bibliotek (med stadsbibliotek, nio områdesbibliotek och biblioteksbus) samt en verksamhet i Dunkers kulturhus omfattande samtidskonst, scener och evenemang. Kulturnämnden har också ett ansvar för att utveckla stödet till det fristående kulturlivet, amatörkultur såväl som professionell.

Helsingborg Arena och Scen AB är ett av Nordens större kultur- och evenemangsproducerande bolag. I bolaget ingår Helsingborgs stadsteater, Helsingborgs symfoniorkester och konserthus, Helsingborg Arena, Sofiero slott och slottsträdgårdar och Grytans utomhusscenen i Slottshagen. Bolaget ska enligt sitt ägardirektiv erbjuda stadens invånare, besökare och näringsliv möjligheter till att ta del av kultur, scenkonst, evenemang och idrott. Bolaget ska marknadsföra Helsingborg och bidra till att utveckla Helsingborg som destination. Bolaget ska tillsammans med staden och andra aktörer göra Helsingborg till en av de bästa städerna att leva och verka i.

Den fristående kultursektorn består av föreningar, stiftelser, kulturarvsaktörer, studieförbund, nätverk, tillfälliga sammanslutningar och andra konst- och kulturaktörer som verkar i Helsingborg.

6 Utvecklingsområden

Kulturprogrammet identifierar tre prioriterade utvecklingsområden med tillhörande viljeinriktningar och strategier:

- Hela Helsingborg
- Helsingborg i världen
- Helsingborg skapar och producerar

Dessa är framtagna utifrån de utmaningar och möjligheter på kulturområdet som identifierades under samrådsprocessen inför kulturprogram 2021-2024. Ett

omfattande utvecklingsarbete pågår sedan dess kring de tre utvecklingsområdena, vilket gör dem fortsatt relevanta för programperiod 2025-2028.

6.1 Hela Helsingborg

Alla helsingborgare ska ha möjlighet att ta del av och uttrycka sig genom konst och kultur. Bostadsort, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, religion eller annan trosuppfattning, social bakgrund, socioekonomiska förutsättningar, etnisk tillhörighet, ålder eller funktionsnedsättning ska inte ha någon betydelse. Stadens kulturverksamheter och mötesplatser arbetar aktivt med tillgänglighet, jämställdhet, delaktighet och medskapande.

Kulturnämnden ska fortsatt driva ett systematiskt utvecklingsarbete för att motverka skillnader i tillgången till kulturlivet. För att staden och kulturpolitiken ska uppnå sitt mål med kultur i hela Helsingborg, krävs fortsatt och fördjupad samverkan internt i staden med förvaltningar och bolag, samt externt med civilsamhälle och den fristående kultursektorn. Studieförbund och föreningar har exempelvis omfattande nätverk och mötesplatser i hela Helsingborg. Inte sällan har de lägre ingångströsklar än stadens verksamheter för att nå målgrupper som inte har naturlig tillgång till kulturutbudet.

Under programmets löptid bygger kulturnämnden samverkan för att öka den sociala hållbarheten. Det arbete som etablerats inom området kultur och hälsa utvecklas och fördjupas.

Kommunen Helsingborg består av en tätbefolkad stad, mindre samhällen, byar och landsbygd. De offentligt ägda och finansierade kulturverksamheterna ligger, med undantag för biblioteksverksamhet (områdesbibliotek och biblioteksbuss) i centrala Helsingborg. För att fler av oss ska kunna ta del av institutionernas verksamhet och utbud är det angeläget att de erbjuds och på olika sätt finns i hela kommunen.

Den utvecklingsplan som är framtagen för områdesbiblioteken ger vid handen att områdesbiblioteken i förlängningen kan utgöra arenor för lokalsamhällets utveckling och invånarnas livskvalité inom ramen för stadens Vision 2035.

Kulturens mötesplatser och arrangemang är viktiga arenor för det demokratiska samtalet. Tillgängliga mötesplatser och noder för kultur bidrar också till trygga, inkluderande och attraktiva stadsmiljöer och behöver fortsätta att utvecklas i hela kommunen. Under programperioden ska exempelvis ytterligare två områdesbibliotek etableras.

Kulturperspektivet behöver beaktas tidigt i stadens planeringsarbete och i samarbete med flera aktörer, såsom stadsbyggnadsnämnden, fritidsnämnden och stadens mark- och exploateringsenhet samt offentliga eller privata fastighetsbolag och markägare.

Flera av de samhällsutmaningar vi står inför inbegriper olika politiska sakområden. Samarbeten mellan politikområden är därför en förutsättning för att göra Helsingborg till en hållbar, trygg och integrerad stad. Det finns flera samarbeten mellan kulturens verksamheter och andra förvaltningar som bidrar till ökad trygghet och social hållbarhet. Satsningar på digital delaktighet, trygghetsarbete på mötesplatsen Idé A och musikverksamheten El Sistema är några exempel.

Stadens kulturutbud ska vara relevant, engagera och väcka nyfikenhet. Det handlar om att skapa delaktighet och igenkännande i det kulturutbud som presenteras likaväl som att överraska med det okända. Kulturnämnden ser det som särskilt angeläget att säkerställa invånarnas möjlighet till påverkan och inflytande. Att främja allas möjlighet till kulturupplevelser är även en viktig del i arbetet för jämlik hälsa och livskvalitet.

Detta vill vi

Kulturen i hela Helsingborg ska utvecklas så att den möter invånarnas behov av eget skapande, kulturupplevelser, kunskap och bildning där de vistas och bor, samt ökar delaktigheten i kulturlivet. Detta med speciellt fokus på barn och unga och personer med funktionsnedsättning.

Strategier

Bedriva systematiskt utvecklingsarbete för att uppnå ökad tillgänglighet, inflytande, delaktighet och relevans för invånare och besökare, genom att konsekvent utarbeta och använda metoder för medskapande.

Utveckla och fördjupa arbetet med kultur för barn och unga i enlighet med fastställd plan för området.

Insatser för att öka tillgängligheten till olika kulturupplevelser ska prioriteras. Satsa särskilt på tillgängliga kulturupplevelser för äldre och personer med funktionsnedsättning i enlighet med upprättad plan för kultur och hälsa.

Satsningar på digital inkludering och digital trygghet.

Utveckla fördjupade samarbeten och strukturer, internt inom stadens verksamhet, med civilsamhällets aktörer och med den fristående kultursektorn.

6.2 Helsingborg i världen

Kulturen verkar på en global arena där internationella perspektiv och gränsöverskridande möten och samarbeten är viktiga både för konstnärlig utveckling, mångfald och relevans.

Helsingborgs läge är en tillgång för utvecklingen av stadens kulturliv. Helsingborg är en av de större städerna i södra Sverige mitt i Öresundsregionen, som i sin tur är Nordens största och mest tätbefolkade storstadsområde. Med europeiska kulturmetropoler såsom Köpenhamn och Hamburg på nära avstånd, tas den europeiska dimensionen och samarbetet i Öresundsregionen tillvara och utvecklas som väsentliga inslag i Helsingborgs kulturpolitik. Samverkan med Helsingör fördjupas och stärks under programperioden.

Kulturen i Helsingborg spelar en viktig roll även i en regional och nationell geografi. Våra kulturverksamheter bidrar med kompetens och verksamhet till hela Skåne. Delregionalt sker samarbete på gemensam kulturutveckling inom ramen för Familjen Helsingborg. Utvecklingsinsatser sker exempelvis inom kulturarv, bibliotek och film. Som största kommun har Helsingborg ett särskilt ansvar att samarbeta för att kulturen i nordvästra Skåne ska bibehålla en stark position.

Helsingborgs stad är sedan 2023 medlem i EIT Culture & Creativity - en europeisk kunskaps- och innovationsgemenskap (KIC) utformad för att stärka och omvandla Europas kulturella och kreativa branscher. Detta sker genom att koppla samman kreativa och kulturella företag och organisationer till Europas största innovationsnätverk och finansiera utvecklingsprojekt på området.

Detta vill vi:

Helsingborgs stad ska ta initiativ till, främja och fördjupa regionala, nationella och internationella samarbeten på kulturområdet.

Strategier:

Utveckla och fördjupa samarbetet på kulturområdet inom Skåne och inom ramen för det delregionala samarbetet Familjen Helsingborg.

Utveckla och fördjupa nationella och internationella samarbeten på kulturområdet, till exempel genom utbyten, residensverksamhet och nationella uppdrag.

6.3 Helsingborg skapar och producerar

Kärnan i Helsingborgs kulturliv utgörs av den fristående kultursektorn, etablerade offentliga institutioner och aktörer inom de kulturella och kreativa branscherna.

De fria kulturaktörerna, amatörer såväl som professionella, är viktiga oberoende parter i Helsingborgs kulturliv som kompletterar det kommunalt producerade kulturutbudet. Den kulturverksamhet som bedrivs av kulturföreningar och studieförbund bidrar till en kulturell bredd, engagemang och delaktighet. Stadens stöd till föreningar och studieförbund (i form av ekonomiska stöd, dialog, coachning och tillgång till lokaler) är en grundläggande förutsättning för ett mångsidigt och dynamiskt kulturliv i Helsingborg.

Staden skapar förutsättningar för ett aktivt kulturliv som ger arbete åt kulturskaparna och kulturupplevelser för invånarna. Genom att kulturaktörer ges goda villkor att verka i vår stad, skapas förutsättningar för såväl konstnärlig frihet som kvalitet. I Helsingborg behöver villkoren för de professionella kulturaktörerna fortsatt förbättras. Infrastrukturen för både produktion och distribution behöver förstärkas ytterligare. För att lyckas måste staden och våra kulturinstitutioner i ökad utsträckning öppna upp och utveckla samarbeten med den fristående kultursektorn.

Som ett led i att medverka till en god konstnärspolitik ligger att stärka den lokala konst- och kulturscenen. Förutom goda generella villkor är det angeläget att också underlätta utbyte- och gästverksamhet, exempelvis i form av så kallade konstnärliga residens. Ett systematiskt utbyte bidrar både till konstnärlig förnyelse och nya kontaktytor, nödvändiga för utvecklingen av det lokala kulturlivet men också i slutändan ökad kvalitet för invånarna.

Många av de projekt och satsningar som staden driver kan utgöra viktiga tillfällen för arbete, exponering och nya nätverk. För att kulturskapare ska ha goda möjligheter att verka professionellt och försörja sig på sin yrkesutövning samspelar kulturpolitiken med andra politikområden, såsom arbetsmarknad, näringsliv och utbildning.

Staden spelar en viktig roll som möjliggörare för invånarens eget skapande, för såväl barn och unga som vuxna. Det handlar om att skapa samverkan för att tillhandahålla behövliga strukturer, såsom tillgång till lokaler, mötesplatser, utrustning och nätverk.

Helsingborgs långa traditioner av starka och framgångsrika institutioner är en styrka att utveckla vidare. De spelar en stor roll både genom sin kärnverksamhet och som en resurs för staden och det övriga kulturlivet, till exempel som arbetsgivare för fria kulturutövare. En långsiktigt hållbar, offentlig finansiering är viktig för att säkerställa det konstnärliga utvecklingsarbetet och en bredd i genrer, format och uttryck.

I Helsingborg kan, enligt data från Bisnode, cirka 500 företag (exklusive detaljhandeln) räknas till de kulturella och kreativa branscherna, branscher med kultur och kreativa processer som affärsidé. Sektorn som utgör drygt tre procent av BNP, är en av de snabbast växande sektorerna i Sverige med stor betydelse för export, innovation, hållbarhet och för att skapa en attraktiv och hållbar livsmiljö. I Helsingborg ska det under programperioden skapas utrymme för kulturella och kreativa branscher att växa. Både genom ett generöst företagsklimat och genom mötesplatser som stimulerar till kreativitet, nya samarbeten, fler kontakter mellan olika branscher och ökad företagarkompetens.

Sambandet mellan kultur, utbildning och forskning är starkt. Kulturskolor, estetiska program, studieförbund, folkhögskolor och högre konstnärliga utbildningar är betydelsefulla länkar i utbildningskedjan för kulturskapare. Lunds universitet med Campus Helsingborg, SLU Alnarp, Malmö universitet med flera lärosäten är viktiga samarbetsparter som möjliggör forskning, nätverk och internationella kontakter. Under programperioden stärks samverkan med akademien bland annat genom formaliserade samarbetsprojekt.

Detta vill vi

Utveckla goda förutsättningar för konstnärligt skapande, produktion och distribution. Den fristående kultursektorn, amatörkultur såväl som professionell, och kulturella och kreativa branscher ska ges goda möjligheter att verka här.

Strategier

Förstärka infrastrukturen för kulturell produktion och distribution. Exempelvis genom att utveckla tillgången till tillgängliga lokaler och kulturella innovationsmiljöer, samt fortsatta satsningar på residensverksamhet.

Möjliggöra för regelbunden dialog, synliggörande, samarbeten, kunskapsdelning och nätverkande.

Understödja kultursektorns samverkan med universitet och lärosäten.

Fördjupa arbetet kring kulturella och kreativa branscher i samarbete med berörda politikområden i enlighet med den särskilda utvecklingsplan för området som kulturnämnden beslutat om.

Understödja invånares möjligheter till eget skapande.

7 Konst- och kulturområden i utveckling

Kulturnämndens uppdrag omfattar utvecklingsarbete inom ett antal konst- och kulturområden. De utvecklingsambitioner som beskrivs nedan bidrar till de tre utvecklingsområdenas viljeinriktningar och strategier (avsnitt 6).

Inom samtliga konst- och kulturområden är digitalisering och ny teknik en självklar utvecklingsfaktor. De digitala verktygen ökar starkt möjligheterna till konstnärlig utveckling och ger oss ökad tillgång till olika kulturella uttryck. De öppnar samtidigt upp för interaktivitet och medskapande.

För konst- och kulturområdena är samarbetet med forskning en naturlig del i verksamhetsutvecklingen. Under kulturprogrammets löptid utvecklar och fördjupar vi våra relationer till forskarsamhället. Likaså sker utvecklingsinsatser för att våra kulturverksamheter ska stärka sin regionala och nationella relevans och på förbättrade förutsättningar för våra kulturaktörer att verka i Helsingborg.

7.1 Barn- och ungdomskultur

I FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen - som också är svensk lag sedan 2020 - fastställs alla barns rätt till kultur. Kulturskolan, fritidsgårdar, bibliotek, skola och allaktivitetshus är betydelsefulla arenor för ungas eget skapande och möte med kultur. Under programmets löptid fortsätter kulturskolan sitt arbete med att etablera sig på olika platser i hela Helsingborg.

Samtliga barn i grundskola/anpassad grundskola och gymnasieskola/anpassad gymnasieskola ska regelbundet erbjudas kulturupplevelser genom kulturförvaltningen och Helsingborg Arena och Scen AB. Under programperioden fortsätter och fördjupas samverkan med skolan och det professionella kulturlivet, bland annat genom satsningar inom ramen för det statliga bidraget Skapande skola.

Särskilda satsningar på kultur för barn och unga är i stor utsträckning en rättvis- och jämlikhetsfråga. Den offentligt finansierade kulturen ska nå även de barn som riskerar att inte annars komma i kontakt med konst och kultur. Kulturförvaltningens samarbete med bland annat skol- och fritidsförvaltningen om detta ska fortsätta utvecklas i enlighet med kulturnämndens plan för barn- och ungdomskultur.

7.2 Bild och form

Bild- och formområdet har en stark tradition i nordvästra Skåne och Helsingborg. Många konstnärer är bosatta här och det finns ett stort utbud av bild- och formkonst. Det finns en stor potential i att fortsätta utveckla bild- och formområdet i Helsingborg.

En hållbar infrastruktur med goda möjligheter för konstnärer att utöva sitt konstnärskap, arrangörer att skapa utställningar och evenemang och för publik att ta del av konst behöver vidareutvecklas (se 6.3). Stadens kulturinstitutioner bidrar till bild- och formområdets utveckling genom att utveckla och fördjupa sina samarbeten med relevanta lokala, regionala, nationella och internationella aktörer.

Dunkers kulturhus är stadens stora arena för konstutställningar. Från 2025 förtydligas detta genom en ny organisation för Helsingborgs museum och Konsthalls- och Scenverksamhet. Helsingborgs museum har i uppdrag att 2026 etablera en ny konsthistorisk basutställning med verk ur museets samling. Denna kompletteras med tillfälliga utställningar. I konsthallarna visas samtidsaktuella, tillfälliga utställningar inom konst, bild, design och form-området. Till uppdragen hör också konstpedagogisk verksamhet.

7.3 Film och rörlig media

Begreppet film och rörlig media inkluderar i dagsläget film, tv-produktion, extended reality (XR) samt sociala medier och rör sig i gränslandet till digitala spel och speldesign. Ofta används det mer omfattande begreppet audiovisuella sektorn.

Film och rörlig media är ett konstområde i stark utveckling och tillväxt. Det efterfrågas och produceras mer film och rörlig media än någonsin tidigare och näringen attraherar både investeringar, invånarnas uppmärksamhet och engagemang. Bland barn och unga är film och rörlig media en av de mest populära kulturformerna, både vad gäller att konsumera och att själv producera.

Den digitala utvecklingen innebär nya förutsättningar som påverkar traditionella branschstrukturer. Fler visningsfönster, förändrade distributionsformer och konsumtionsmönster samt ny teknik ändrar området markant för såväl kreatörer, finansärer och visningsaktörer. Medielandskapet är i ständig rörelse och det är en utmaning för aktörer att navigera och förhålla sig till det.

Konstområdet engagerar yrkesgrupper inom en rad olika konstnärliga yrken, vars produktion medverkar till en infrastruktur på kulturområdet i vid mening.

Under kulturprogrammets löptid sker utvecklingsinsatser i enlighet med den plan som är under utveckling för filmområdet. Bland annat utvecklar kulturförvaltningen och stadens näringslivsenhet tillsammans och i samarbete med Region Skåne, arbetet med produktionsstöd till filmproducenter. Detta i syfte att främja Helsingborg som inspelningsplats. Inom ramen för gemensamt utvecklingsarbete inom Familjen Helsingborg sker även insatser för att stärka kapaciteten kring att locka och ta emot filmproduktioner till nordvästra Skåne.

BoostHBG utgör ett viktigt lokalt, regionalt och nationellt resurscentrum för utövare inom de audiovisuella produktionsbranscherna. Verksamheten är en del av Helsingborgs stads kulturförvaltning och har även ett regionalt uppdrag som skånskt resurscenter för kreatörer i de audiovisuella produktionsbranscherna. Kulturförvaltningen/BoostHBG arbetar för att utveckla Skåne som en kreativ, innovativ och mer kollaborativ plats för professionella filmskapare och talanger.

7.4 Folkbildning

Folkbildning är traditionellt ett samlingsbegrepp för det fria bildningsarbete som bedrivs inom bland annat folkbibliotek, studieförbund och folkhögskolor. Ett grundläggande skäl till att samhället stödjer folkbildningen är att den bidrar till en demokratisk utveckling av samhället. Statens syften med att stödja folkbildningen är formulerade i regeringens förordning om statsbidrag till folkbildningen.

Studieförbunden är mötesplatser för skapande, bildning och kultur. I Helsingborg är nio studieförbund verksamma. De utgår alla från olika ideologiska inriktningar och har olika profiler.

På folkhögskolorna utbildas framtidens kulturutövare. Sundsgårdens folkhögskola bedriver profilutbildningar inom musik och teater. Inom Familjen Helsingborg finns även Munka folkhögskola med grundutbildning inom fri konst samt Fridhems folkhögskola med kulturlinjer inom film, musik och teater.

Folkbildningens aktörer samverkar i stor utsträckning med staden om kulturprojekt. De utgör en viktig resurs både som lokal tillväxtfaktor, kulturarrangör och utbildningsaktör och är en självklar del i stadens kulturella infrastruktur. Under programmets löptid sker fördjupat samarbete med studieförbunden kopplat till stadens utmaningar.

7.5 Gestaltad livsmiljö och offentlig konst

Sveriges riksdag antog 2018 en samlad politik för det som kallas gestaltade livsmiljöer. Arkitektur, form, design, konst och kulturarv ska prägla flera politikområden och bidrar till bra miljöer för människor att leva i.

Kunskap och förståelse för gestaltning av människors livsmiljöer ska omsättas tidigt i planeringsarbete och löpande i våra byggprocesser. Inom ramen för ett stadsövergripande utvecklingsarbete har en planeringsmetod tagits fram kring hur form, design och konst i samarbete med andra kompetensområden i ett tidigt skede kan berika våra gemensamma miljöer och stadsrum. Metoden har utvecklats i samband med arbetet med den nya stadsdelen Östra Ramlösa. Den strukturerade, stadsövergripande samverkan som här sker i tidigt skede är riktningsgivande för kommande exploateringsarbeten. Modellen har också redan gjort avtryck i Region Skånes planeringsarbete med det nya sjukhuset i Östra Ramlösa.

Offentlig konst

Den offentliga konsten spelar en betydelsefull roll för stadens identitet och för bygget av en skapande och hållbar stad i linje med Vision 2035. Staden strävar efter att konstnärlig gestaltning ska vara en självklar del av vår gemensamma livsmiljö.

Helsingborgs stads konstråd arbetar på kulturnämndens uppdrag. Konstrådet är ett rådgivande och kvalitetssäkrande sakkunnighetsorgan, bestående av representanter från kulturförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen och fastighetsförvaltningen. Minst två personer i konstrådet ska ha sakkunskap på konstområdet. Kulturförvaltningen utarbetar riktlinjer och rutiner för konstrådets arbete i samarbete med övriga medverkande förvaltningar samt ansvarar för sekreterarskap

och koordination av rådets arbete. Rådet lämnar löpande information om sitt arbete till kulturnämnden, stadsbyggnadsnämnden, fastighetsnämnden och kommunstyrelsen.

Rådets uppdrag är:

- att i samtliga stadens projekt där konst i det offentliga rummet ingår, bereda och föreslå val av konstaktör samt eventuellt placering av konstverket. Beställande nämnd eller styrelse tar slutgiltigt beslut i varje aktuellt konstprojekt.
- att inspirera och stimulera i olika sammanhang, med syfte att tillföra ny konst till stadens offentliga rum samt att söka möjligheter till samfinansiering med näringsliv och privata aktörer.

Vid ny-, om- eller tillbyggnad av kommunala förvaltningsbyggnader ska 1% av kostnaden i antagen anbudssumma större än 10 miljoner kronor anslås till konst i det offentliga rummet. Konst ska här förstås i ett brett perspektiv och kan även betyda insatser för att förstärka kvalitet och funktion med hjälp av form, design, kulturarv samt konst. Vid enskilda extraordinära investeringar kan särskilda bedömningar göras utifrån projektets storlek. Det kan också ge möjligheter för att insatsen kan komma att omfatta såväl arkitektoniska gestaltungsinsatser, byggnation som landskap. I samband med gestaltungsuppdragen är samspelet med medborgare och andra intressenter viktigt och kan kräva särskilda dialogbaserade insatser, dessa finansieras inom ramen för den anslagna summan.

Vid upprättande av program för kommunala bygg- och anläggningsprojekt ska frågan om konst i det offentliga rummet ingå som en del i programmet. Detta gäller vid såväl ny- som tillbyggnad.

Frågan om konst i det offentliga rummet ska prövas i samband med avtalsskrivning med privata exploatörer.

Vid upphandling av konst till det offentliga rummet ska detta, i tillämpliga fall, ske i samråd med berörda förvaltningar, verksamheter, externa intressenter och brukarrepresentanter i alla åldrar.

Vid kommunala investeringsprojekt i infrastruktur, parker, offentliga platser och liknande, ska konst i det offentliga rummet vara med som en del vid projektstart och medel ska i möjligaste mån avsättas för att tillföra projektet ny konstnärlig gestaltning.

Vid ny- eller tillbyggnad av privata fastigheter och närliggande allmän platsmark, ska målsättningen vara att tillföra konst i det offentliga rummet i samma utsträckning som för motsvarande kommunala projekt. När exploateringsavtal tecknas ska det framgå hur finansiering av offentlig konst ska ske.

Varje förvaltning ansvarar för långsiktig skötsel och underhåll av den offentliga konst som ligger inom dess förvaltningsområde.

Genom utvecklat och fördjupat samarbete kring den offentliga konsten i vår stad skapar vi både estetiska och sociala mervärden. Våra insatser på detta viktiga område behöver fortgå under programperioden och omfatta hela Helsingborg.

7.6 Kultur och hälsa

Kultur och hälsa är ett tvärsektoriellt område som fokuserar på hur kultur på olika sätt kan verka förebyggande, hälsofrämjande, rehabiliterande eller behandlande. Därför berör området kultursektorn, hälso- och sjukvården, social omsorg, folkhälsoområdet, utbildningssektorn med flera. Kultur och hälsa är också ett växande tvärvetenskapligt forskningsområde. Intresset för området växer alltmer nationellt och internationellt och kunskapsbasen ökar både erfarenhetsmässigt och när det gäller forskning.

För att öka tillgängligheten till kulturupplevelser för äldre och personer med funktionsnedsättning finns det ett behov av kunskapsutveckling om sambandet mellan kultur och hälsa både i kommunen och hos kulturaktörer. Genom ökad tvärsektoriell samverkan ökar vi kunskapen om målgruppernas behov och förutsättningar. Under programperioden sker utvecklingsarbete både inom programverksamhet och kompetens-/kunskapsutveckling i enlighet med den av vård- och omsorgsförvaltningen och kulturförvaltningen beslutade gemensamma planen för kultur och hälsa.

7.7 Litteratur, information och kunskap

Biblioteken bidrar som en omistlig komponent till det demokratiska samhällets utveckling genom att verka för fri tillgång till information och kunskap och fri åsiktsbildning. Läskunnighet och läsförståelse är viktiga förutsättningar för ett aktivt deltagande i det demokratiska samhället, litteratur och läsning utvecklar även till exempel inlevelseförmågan och fantasin. Läsning kan på flera sätt bidra till ökad livskvalitet men den har även ett stort egenvärde.

Bibliotek ska finnas till för alla, med vissa målgrupper som särskilt prioriterade enligt Bibliotekslagen. I Helsingborg utgörs den fysiska biblioteksverksamheten av stadsbibliotek, skolbibliotek (organiserade under barn- och utbildningsnämnden), områdesbibliotek och biblioteksbus. Biblioteken möter även invånarna där människor bor och vistas i sin vardag samt i den digitala informationsarenan. I stadens utveckling utgör områdesbibliotek en viktig infrastruktur för att säkerställa tillgången till information och kunskap i hela Helsingborg.

Helsingborgs stadsbibliotek står inför en större om- och tillbyggnad. Innehållet i framtidens bibliotek formas i en process präglad av invånarinvolvering och innovation.

Bibliotek är en lagstadgad verksamhet. Under programperioden sker utvecklingsarbete inom ramen för fyra prioriterade områden fastställda i stadens Biblioteksplan:

- Biblioteket i det demokratiska samhället
- Det tillgängliga biblioteket för alla
- Biblioteket för lärande och läsande
- Det hållbara biblioteket

Viktiga insatser för att främja stadens författande invånare och öka litteraturens synlighet och tillgänglighet görs även i den fristående kultursektorns regi.

7.8 Museer, arkiv och kulturarv

Helsingborgs museum (med Kulturmagasinet och besöksmålen Fredriksdal museer och trädgårdar, Kärnan, Möllebacken och Pålsjö mölla), har inom museiuppdraget ett samlat ansvar för bevarande och förvärv till samlingarna, förmedling och utställningar. Från 1 januari 2025 har museet en tydlig hemvist på Dunkers kulturhus, som blir museets största utställningsarena. Helsingborgs museum ges därmed en självklar plats i stadens och regionens kulturliv med förutsättningar att lösa det samlade museiuppdraget med en folkbildande samhällsuppgift.

Museet bidrar utifrån samlingarna och sin kompetens till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Museets utställningar och publika verksamhet är kunskapsbaserad, allsidig, öppen och tillgänglig för alla. Genom sin kompetens bidrar museet till forskning och annan kunskapsuppbyggnad. Genom aktiv förvaltning bevarar museet sina samlingar men bidrar också till att skapa framtidens kulturarv till exempel genom samtidsdokumentation, insamling av föremål, bilder och berättelser. Museets arbete med beredskap vid kris- och krigshändelser har även regional och nationell relevans.

Museets besöksmål är publika arenor för delar av stadens hållbarhetsarbete. Här förmedlas ett levande kulturarv med utveckling av verksamhet särskilt riktad till barn och seniorer. Fredriksdal museer och trädgårdar är med sitt klonarkiv för äldre fruktsorter, växter och lantrasdjur en del av den Nationella genbanken, ett arbete som bidrar till ökad biologisk och ekologisk mångfald.

Under kulturprogrammets löptid fortsätter utvecklingsinsatser för att Helsingborgs museum ska stärka sin regionala och nationella relevans. Fördjupat samarbete inom Familjen Helsingborg stärker museets regionala relevans för kulturarvs- och kulturmiljöarbetet i nordvästra Skåne. Genom besöksmålsutveckling, kompetensutveckling och fortsatt utveckling av Fredriksdal som centrumbildning för byggnadsvård och hantverk, stärker museet sin position som regional nod för museiverksamhet och kunskapsuppbyggnad.

Helsingborgs museum har även ansvar för stadens kulturmiljövård och förvaltningen av stadens offentliga konst. Helsingborgs museum bedriver en omfattande pedagogisk verksamhet med fokus på målgruppen barn och unga. Verksamheten når många skolor inom staden och i kommuner utanför Helsingborg.

En utvecklingsplan för Helsingborgs museums verksamhet ska utarbetas under programperioden.

Också Helsingborgs stadsarkiv är en betydelsefull part i insamling, förvaltning och förmedling av Helsingborgs kulturarv med sin inriktning på arkivmaterial.

Sofiero slott och slottsträdgård är ett av stadens stora besöksmål med norra Europas största samling av rhododendron, utställningar och evenemang.

Utöver den musei- och arkivverksamhet som bedrivs i stadens regi sker väsentliga insatser på kulturarvsområdet genom den verksamhet som bedrivs av fristående museer, arkiv och föreningar. En betydelsefull aktör av stor regional vikt är Skånes Näringslivsarkiv som samlar in, bevarar och tillgängliggör arkiv från det skånska näringslivet. Under programmets löptid sker systematiskt kunskapsuppbyggande kring hur de fristående kulturarvsaktörernas arkiv- och samlingar bevaras för framtiden.

7.9 Nationella minoriteter

Sverige har fem nationella minoriteter: judar, romer, samer, Sverigefinnar och tornedalingar. I stadens arbete med att skapa ett kulturliv präglad av mångfald är det angeläget att skapa möjligheter för de nationella minoriteterna att bevara, synliggöra och utveckla sin kultur, sitt kulturarv och sitt språk. Under programperioden utvecklar och stärker kulturnämnden sitt samarbete med de nationella minoriteternas organisationer i samverkan med övriga relevanta nämnder.

7.10 Scenkonst

Scenkonst är ett samlat begrepp för konstformer som framförs direkt för en publik, exempelvis musik, teater och dans.

Vi är stolta över stadens institutioner. Helsingborgs stadsteater och Helsingborgs symfoniorkester som både bevarar och förvaltar scenkonstens kulturarv och presenterar det mest nyskapande. Båda bryter på olika vis ny konstnärlig mark och synliggör Helsingborg nationellt och internationellt. Helsingborgs kulturskola erbjuder en bred pedagogisk verksamhet för barn och unga inom hela scenkonstområdet. Under programperioden sker utvecklingsinsatser för att ytterligare profilera och bredda innehållet i kulturskolans utbud och för att nå flera.

Friluftsteatern på museiområdet på Fredriksdal, Fredriksdalsteatern, erbjuder en traditionsrik och bred programverksamhet riktad till alla åldrar. Teatern, nyligen renoverad, ägs av Helsingborgs stad med teaterverksamheten utlagd på entreprenad.

I Dunkers kulturhus programläggs evenemang och scenverksamhet utifrån bland annat uthyrningar till fria kulturutövare och strategiska samarbeten med relevanta parter. Därutöver programläggs ett kompletterande utbud utifrån stadens samlade kulturutbud. Utifrån att barn och unga är en prioriterad målgrupp erbjuds också en omfattande programläggning för barn och unga både på fritid och skoltid inom teater och dans.

Utöver den institutionella teaterverksamhet som finns i vår stad, finns flera amatörteatergrupper, en riksteaterförening samt en del fria professionella scenkonstaktörer.

Musikområdet rymmer en stor bredd av olika genrer. I Helsingborg erbjuds ett rikt och kvalitativt musikutbud via institutioner, kulturskolor, folkhögskolor, studieförbund, fria grupper och arrangörer.

Helsingborgs stad utvecklar i samarbete med Svensk Live en årligen återkommande mötesplats/konferens för arrangörer inom popmusik. Denna utgör en viktig plattform för såväl kompetensutveckling som erfarenhetsutbyte och skapar förutsättningar för nya samarbeten mellan arrangörer i Öresundsregionen.

Tillgänglighet i betydelsen att ta del av scenkonst är väl tillgodosedd inom våra institutioner. Men tillgänglighet innebär också möjlighet till eget skapande. Institutionernas resurser, i form av exempelvis tillgång till lokaler, kan utvecklas för att i större utsträckning gynna fler.

Genom fortsatta satsningar på en förbättrad infrastruktur för professionella, fristående kulturaktörer kan vi ytterligare stärka scenkonsten i Helsingborg (se 6.3).

8 Lagkrav

Bland annat följande lagar och förordningar har relevans för kulturområdet:

Arkivlagen (1990:782) reglerar bland annat de kommunala arkiven.

Bibliotekslagen (2013:801) fastställer att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning samt främja litteraturens ställning

Diskrimineringslagen (2008:567) syftar till att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Europeiska landskapskonventionen (European Landscape Convention of the Council of Europe) har ett tydligt fokus på delaktighet. Ratificeringen innebär att Sverige förbinder sig att inarbeta konventionens intentioner i lagstiftning och politik på alla nivåer. Konventionen innefattar alla typer av landskap, både stad och landsbygd, och understryker att landskapet är en gemensam tillgång och ett gemensamt ansvar.

Förordning om statsbidrag till folkbildningen (2015:218) innehåller bestämmelser om statsbidrag till folkbildningen.

Kulturmiljölagen (1988:950) är den centrala lagen för kulturmiljövården i Sverige. Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön. Ansvaret för kulturmiljön delas av alla.

Lag om Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197) fastställer barns rätt till kultur.

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724) säkerställer de nationella minoriteternas rättigheter och ställning i det svenska samhället.

Läroplanen (LGR22) fastställer att alla elever ska få kännedom om samhällets kulturutbud och att estetiska och skapande arbetssätt ska vara en del av undervisningen.

Miljöbalken (1998:808) reglerar riksintresse för kulturmiljövården. Genom tydliga exempel på olika historiska verksamheter och processer ska riksintresseområdena tillsammans avspegla hela landets historia.

Museilagen (2017:563) fastställer museernas betydelse för bildning, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning samt museernas ansvar för kunskap, allsidighet, öppenhet och för att aktivt förvalta sina samlingar. Lagen trycker också på att alla har rätt att kunna ta del av verksamheten.

Plan- och bygglagen (2010:900) är det grundläggande instrumentet som staden tillämpar för att bevara och utveckla det byggda och anlagda kulturarvet. Här finns regelverket som styr fysisk tillgänglighet till platser och lokaler.

Politik för gestaltad livsmiljö (prop. 2017/18:110) samlar arbetet med den gestaltade livsmiljön. Propositionen utgör samtidigt en samlad nationell arkitekturpolicy.

Skollagen (2010:800) fastställer att alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek.

9 Ansvar och uppföljning

Kulturförvaltningen är dokumentansvarig för kulturprogrammet och ansvarar för tidplan samt för att implementera, följa upp och revidera programmet.

Kulturförvaltningen kommer att följa upp programmet och vartannat år återrapporera till kommunfullmäktige hur kulturen i Helsingborg utvecklas i förhållande till programmets prioriteringar.

Kultur har en central roll i stadens identitet och vision. För att kulturlivet ska utvecklas i hela Helsingborg behöver vi många gånger arbeta tvärsektoriellt i organisationen. Programmet är här ett stöd till nämnder och bolag.

Kulturförvaltningen ska stå för kunskap, stöd och inspiration till berörda verksamheter.